

ընես վայրի կազնոյ, այսինքն քարանուշի, որպէս և նիւթն ներկեալ նովին, որ պարզապէս կարմիր կոչի յոլովակի, գրքերդ. Եթէ իցէ իբրեւ զորդան կարմիր (յն. մի բառ), իբրեւ զասր սուրբ արարից: Զգեցեալ էր բեհեզս և ծիրանիս և որդան (կարմրոյ). Ես. ա. 18: Յայտ. ժը. 15, և 12: Ըստ կարմրութեան որդանի. Սարկ: քհ:

Եւ յարենէ գոյն յորդանին
Մաքրեա՛ յիմոցն և յօտարին:
Ըզբուրձ մեղաց մերկեա՛ յինէն,
Զյորդան կարմիր արեան գունին:

ՅՍ. ՈՐԴԻ

Եթէ ձանձախարիթ՝ մեղօք իցէք... սպաթէ որդանը, և արք արեանց եւն. Ածար. յայտն. »:

Հայկազեանի որդանին համար կրնանք նկատել սակայն նախ որ Սարկաւագ քահանայ, Յիսուս Որդի, հին Հայ աղբիւրներ չեն որդանի վկայութիւն յառաջ բերելու համար, անոնցմէ շատ աւելի հին և կարեւոր են Մովսէս Խորենացոյ, Փարպեցոյ և այլ վկայութիւններ, ուր որոշ կ'ըսուի նաեւ թէ որդանը ոչ թէ Հայկազեանի նկարագրածին պէս գտնալ ի տերնու վայրի կաղնոյ է՝ այլ սիրոյ: Ասկէ զատ, ինչպէս ըսի, ուղիղ չէ որդանը նկատել ընտիր ի մէջ կարմիր ներկոց, որովհետեւ որդանը՝ կարմիրն իսկ է: Հայկազեանին հեղինակները կը վկայեն նաեւ որ Ես. ա. 18 «զորդան կարմիր» յունարէնին մէջ մի բառ է միայն, հայերէնի մէջ ալ կարելի է մի բառ ընել՝ գործածելով կամ որդան կամ կարմիր:

Քիչ առաջ տեսանք որ որդան գոյնով ներկուած կերպասներուն կու տային նաեւ միայն որդան կամ կարմիր կոչումը, և առ այդ վկայութիւններ ալ տուած էինք կարմիրով. այժմ ալ շեշտենք որդանով օրինակները, զորս կը հաւաքենք նոյն հեղինակաւոր Հայկազեանէն օգտուելով: Յայտ. ժը. 15 ունի «Զգեցեալ էր բեհեզս և ծիրանիս և որդան»: Նաեւ անդ 12. «Բեհեզոյ

և ոսկեթելի և որդան»: Որ ցոյց կու տայ որդանի բարձր արժէքը և յարգը հաւասար բեհեզի, ոսկեթելի, ծիրանի:

Այսքանը բաւական կը համարիմ այս մասին:

* * *

Աւարտելէ առաջ երկու խօսք ալ ծաղիկ կամ ծաղկելու մասին:

Ծաղիկ և ծաղկել նախ ունին իրենց հասարակ բառական իմաստը, որ իմ նիւթիս հետ կապ չունի, իսկ ասկէ զատ ունի նաեւ փոխաբերական իմաստ մը որ մեծապէս հետաքրքրական է. «Մեր Հայաստանի... որդն ըսուած ճճին, ուսկից որդան կարմիր անուանով ազնիւ ներկը կ'ելլէ: Ասոր տաճկերէն չիլէք կ'ըսեն, ինչպէս Հայաստան ալ տեղ տեղ ծաղիկ կ'անուանեն, երբեմն ալ գրքերդ, լատիներէն նուաճողս, Գաղիարէն բօշիկի »: Նախ բօշիկը կամ բօշիկնեւն որդան կարմիր կ'արտաբերեն, որոնցմէ սակայն Որդանը կամ կարմիրը միայն Հայաստանի մէջ կ'անուանուի և Արարացոց ծանօթ գրքերդէն: Այս բօշիկնեւն գլխաւոր արտադրիչներն են և վաճառականները Սպանիացիներն են, որոնց շնորհիւ Եւրոպայի մէջ տարածուած է: Երբ և հաւանաբար մինչեւ Թուրքիա և Հայաստան ալ բերուած, և ըլլալով ծաղիկ սուղ ու թանկագին (անշուշտ ըլլալով նուազ ազնիւ և տեսական) քան Հայաստանի տանի յատուկ մեծահամբաւ և աւելի հին որդանը կամ գրքերդ, գործածուեցաւ Հայաստանի ներկարարներուն, ծաղկողներուն եւսկից կողմէ: Քօչիկնեւն «Չորցուածը մանր կ'ըսուի է, անոր համար Եւրոպացիք որդը հունտի տեղ դրած էին ինչպէս ասկէ հարիւր յիսուն տարի առաջ: Գործնոյն պատճառաւ Օսմանցիք չիլէք կ'ըսեն ծաղիկ դրեր են անունը»: Արդարեւ Այս լեզուին մէջ կայ Kermesberry գրքերդ:

1. «Բազմապէս» 1843 էջ 56.
2. Նոյն. անդ.

րոք: «Այսպէս սխալմամբ գրքերդ միջառը գրքերդ կազնոյն պատուը կարծուած է»: Պապասինեան ալ յիշած է, ինչպէս որ իր վկայութեան մէջ տեսանք աշխատութեանս սկիզբը, «Եւրոպացիք երկարատեան Գրքերդը կազնեղալար տունկին պատուը նկատեցին: Իսկ Հայերը ու Պարսիկները կրկին ծաղրած են այդ գաղափարը, ու միշտ պնդած են թէ որդեր էին որ կը շինէին այս կարմիր ներկը իրենց մարմիններուն մէջ, և ոչ թէ տունկերը»: Հայերուն և Պարսիկներուն կողմէ այս պատուի գաղափարը ծաղրուելուն մասին ես բան մը չեմ գիտեր, և նոյն իսկ ստեղծուած եմ խորհիլ որ այդպիսի բան մը չէր կրնար ըլլալ, քանի որ թէ Հայ և թէ Թուրք լեզուներն ունին չիլէք կամ ծաղիկ (ծաղկուած) բառերը գրքերդ նման բօշիկնեւն համար, որուն փոխանակ որդան կամ գրքերդ ըսելու՝ լաւ համարած են ծաղիկ կամ չիլէք ըսել: Ուրեմն որոշ է որ անոնց կողմէն ալ ծաղիկի հունտ, պատու, հատիկ կամ չոր ծաղիկ նկատուած էր:

Հնագոյն Հայ մատենագրութեան մէջ ծաղիկ, ըստ Հայկազեանի «ճնունդ բուսոց, որպէս և տնկոց՝ նախ քան զպտուղն կամ զսերմնն», եւն նկատուած էր, այսինքն բառական ուղիղ իմաստով: Բայց, ըստ իս քօչիկնեւն Թուրքիա և Հայաստան մուտքով հաւանաբար ժճ դարէն սկսեալ ծաղիկ և ծաղկել բառերն ունեցան փոխաբերական իմաստ, այսինքն ծաղիկով ներկել, ծաղկել, քօչիկնեւնով գունաւորել, զարդարել: Այս իմաստով պէտք է առնել բառերս միջնադարերուն:

* * *

Որդանէն զատ Հայաստանի ծանօթ էր Լայքա, և Տորոն, որոնց մասին ուրիշ առիթով այլուր պիտի խօսիմ:

Յ. ՔԻՒՐՏԵԱՆ

1. New Standard dict. of the English lang. Funk & Wagnall.
2. Կօչնակ 1927 էջ 396.

Ա.Ռ. ՔՆՆԱՍԷՐՍ

Հ. Գ. Զարբնանալեանի «Պատմութիւն Հայ Հիւ Գարուրեան, Գ-Ժ.Գ. Գար» գրքին (որ այս օրերս լոյս տեսաւ) Գ. սուրբ. առթիւ հրատարակուած բանասիրական յառաջաբանն է որ գրեթէ ամբողջապէս կը ներկայացնէ «Բազմապէս» ընթերցողներուն, քանի որ ան, թէև համառօտակի, ընդհանուր ակնարկ մը կու տայ մասնաւորապէս ներկայիս ձեռնուած մատենագրական խնդիրներուն, որոնց աղբիւրներուն ծանօթութիւնը կրնայ նկատաբերել շատերը՝ աւելի մօտէն հետեւելու այդ կարեւոր հարցերուն:

... Բանիբուն համութեամբ, ազգային ոգով, աւանդական սրբանուէր շունչով և զգացմամբ կազմուած էր մատենագրութեան դասագիրքս. և մենք չհամարձակեցանք զայն կապտել իր այդ գեղեցիկ օձումէն: Միայն լեզուն տեղ տեղ քիչ մը փոփոխեցինք, ջանալով նախադասութեան իմաստը աւելի որոշ և պարզ ոճով բացատրել ընթերցողին դիւրութեան համար: Հիմնական կէտերուն մէջ՝ նոյն ոճը, նոյն լեզուն, և Գ. տպագրութեան նոյն կարծիքները, և նոյն տեսութիւնները պիտի գտնեն հոս Ազգիս գիտնականները: Ուր հարկ եղաւ՝ հակիրճ ծանօթութեամբ մը նշանակեցինք նոր հրատարակութիւնները կամ գիտելիքները:

1. Ինչպէս բանասէր Պ. Գառնիկ Ֆնաղիկանի «Կորիւն - վարք Մարտի» հմտակց ուսումնասիրութիւնը. տպ. Երուսաղէմ, 1930. և Սարսոնիոյ Իշխան Մարք քահանային հրատարակութիւնը Ս. Ներսէս Լամբրոնացոյն «Տեսութիւն առակաց Սողոմոնի», տպ. Leipzig: Otto Harrassowitz, 1919 - 1921 - 1926. (Այս երկուքը մասին տե՛ս ընդարձակ ծանօթութիւններ իր տեղը):

Յաւակնեցաւ օրուանս բանասիրութիւնը իր հնոցին լափլիզող բովէն անցնել քանի մը հեղինակներ, Մ. Խորենացին, զլիսաւորարար, և Եղիշէն. առաջինը մինչեւ Իննբորդ, և միւսը մինչեւ Եօթնբորդ դար հասցնելով, երբեմն ալ, դժբախտաբար, զիտութեան սահմաններէն քիչ մ'անդին անցնելով կրքոտ լեզուագաբութեամբ...

Սակայն, լաւ դիտելով որ ժամանակիս բանասիրաց կարծիքները՝ մարտ ամսոյն օդերուն պէս՝ օրէ օր և ժամէ ժամ փոփոխութեան ենթակայ են, նկատելով միանգամայն՝ թէ մէկուն ըսածը, միւսը՝ միեւնոյն թերթին մէջ, և անշուշտ աւելի իրաւամբ կը փութայ հերքել, խոհեմութիւն համարեցինք վարկածներն իրենց տեղը հանգիստ թողուլ, և աւանդական կարծիքն անշարժ պահել և անփոփոխ. որուն միակ ճիշտ իմաստուն, պատմական և իրական ըլլալուն՝ իրենք իսկ՝ զիրար ջնջող (և շատ անգամ պարզապէս երեւակայութեան վրայ հիմնուած) ենթադրութիւններ՝ իրրեւ հզօր ապացոյց կը կանգնին: Փորձը կեցեր է:

Մինչ օրուանս քննադատ կոչուածներէն մէկը «օտարագրիներէ» լուսաւորուած հայ մատենագրութեան վրայ, բաւական յանդուգն բերանով կը նախատէ զՄ. Խորենացին «Ընդունայնամիտ», «անբարեխիղճ», «խարդախ», «բանաբաղ», «աղբատիմաց նկարագիր», «մուրացիկ բարքով», «գիմակաւորուած» և անոր «հեղինակութիւնը (մարգարտի յարգը չգիտցողներու պէս...) առաթուր կոխտակ» կուտայ, ահա միեւնոյն ամսաթերթին մէջ՝ ուրիշ գրիչ մը, աւելի պատկառոտ խոյճով և ողջամիտ շեշտով, կը հռչակէ այն բացատրութիւնները «ԱՆԱՐԳԱՐ», «Խիտ» և «Կծու դատափետանքներ» այնպիսի «ազնիւ» «և լուրջ մարդուն» «և մեծ հայրենասիրին... յարգանքի և երախտագիտութեան դէմ»: Նոյնպէս, մինչ տոհմա-յին լեզուիս և դպրութեան խամ համբակ մը իր խակ մտքով, հապճեպով (à la hâte, hâtivement, rapide) հարեւանցիկ ակնարկ մը տալէն վերջ, Հայ Պատմա-հայրը կ'անուանէր «Տգէտ», «Յնդաբան», «Ողորմելի», «Մնմիտ», «Խաբբայ», «Ստախոս» և «Հերետիկոս», և ազգային բանասիրական թերթերէն մը կը ծափահարուէր, ուրիշ աւելի կարող, նիւթին մէջ աւելի պատրաստուած և քաջամտութեամբ բանասէր մը, յարգեց զԽորենացին իրրեւ սուրբ, և իրրեւ գիտնական՝ հրապարակաւ գրեց՝ թէ Քերթովհօր «գարշապարացն (անգամ) չէ արժանի երես»:

Այս «թերուս թերահմուտ հայագէտ» գաղղիացւոյն և իրեն հլու հպատակ աշակերտներուն համար՝ Խորենացին թ. 14 դարուն հեղինակ է, Ղեւոնդ պատմչին (Ը դ.) հետ նոյն է: Պատճառ. Որովհետեւ Փոքր Սոկրատի պատմութեան և Փ. Սեղբեան տրուի վարուց հայ թարգմանութեան (Է դ.) հետ նմանութիւններ կը գտնեն, Մ. միկոնեանց հակակրութիւն մը, Բագրատունեաց մեծ համակրութիւն, Ստրուոյ մը (770) թէլ-Մահրէի բնութեան արհաւիրաց նկարագրութեան հետքեր կը նշմարեն Մ. Խոր. պատմութեան մէջ:

Ուրիշներ, Գարիէրի և անոր հետեւող «Հանդէս Ամսօրեայ»ի կարծիքը թողով՝

1. «Աղբարար» լրագիր 1930. Յուլիս 26, էջ 2, ս. 4. - 2. «Անահիտ», 1929, թ. 4, էջ 70, ս. 2, հտ. «Հանդէս Ամս.» 1929-1930. - 3. Անտ, էջ 71, ս. 2. - 4. Անտ, 70, ս. 2. - 5. Անտ, 76, ս. 1. - 6. Անտ, 71, ս. 2. - 7. «Անահիտ», 1931, թ. 3-4, էջ 2, ս. 2. - 8. Անտ, էջ 3, ս. 1. - 9. «Աղբարար», 1930, թ. 17, ս. 2. - 10. «Աղբարար», 1930 Յուլիս 26, էջ 2, հտ. «Մշակ» 1898, թ. 192, 193, 195, 203, 216, 217 և 1899, թ. 171, ս. 2. - 11. «Աղբարար», 1930 Յուլիս 26, էջ 2, հտ. «Մշակ», սնդ. - 12. «Հանդէս Ամսօրեայ», 1930, թ. 17, ս. 2. - 13. Անտ, 12 Օգոստ. էջ 2, ս. 4. - 14. «Անահիտ», 1929, թ. 4, էջ 76, ս. 2. - 15. «Հանդէս Ամս.» 1930, թ. 7-8, էջ 382-404. - 16. «Աղբարար», Օգոստ. 3, էջ 2, ս. 1-6. - 17. «Անահիտ», 1929, թ. 4, էջ 72, ս. 2. - 18. Անտ, էջ 73, ս. 2.

վճռեցին զԽորենացին Է դարուն, քանի որ Մովսէս Եղիվարդեցիէն՝ Խորխոռունեաց եպիսկոպոս ձեռնադրուած է՝ նա, (որով Խորենացի = Խորխոռունի), Ողբ Մով. կթդ. Եղիվարդեցւոյն վրայ գրած է, Սահակ և Մաշտոց ըսելով՝ կ'իմանայ զՄովսէս կաթողիկոս՝ և զՄաշտոց Խորխոռունեաց՝ որուն յաջորդեց ինքն Մովսէս Խորենացի: Քաղկեդոնական խնդրոց և վէճերու ակնարկներ կ'անդրադառնան և՛ Մօրիկ կայսեր հալածանքներու արձագանգներ: Ըստ այս տեսութեան Մ. Խորենացին ծնած՝ կ'ըլլայ 515-17, եպիսկոպոս ձեռնադրուած 565 ին, մեռած՝ 638 ին, յետ 120 տարւոյ կեանքի մը: Հուսկ, ուրիշներ լեզուական նրբութեանց չափէն աւելի զգայնութեամբ՝ դատեցին զՄ. Խոր. 2-Է դարու հեղինակ:

Չենք ուրանար որ գիրքը ազգային պատմութիւն մ'ըլլալով՝ կրած է հետագայ դարուց յաւելումներ մը, որոնք հեղինակին ժամանակը կասկածելի ընելու օրինաւոր պատճառ չեն: Սակայն Խորենացին Է դարուն է, ինչպէս ցոյց տուաւ Նորայր Բիւզանդացի «Մշակ» 1898 և «Աղբարար» 1930, Օգոստոս 2-17:

Մամիկոնեան հակակրութեան խնդիրը գոյութիւն չունի, տես Մ. Խոր. Պտմ. Գ, ԳԼ ԻԵ և ԼԶ, ուր մեծամեծ քաջութիւններ անոնց ձեռքով կը պատմուին: Բագրատունեաց համակրութիւնը բնական էր, քանի որ իր մեկենասը եղած են, և ամէն ոք նոյնպէս պիտի վարուէր: Բնութեան արհաւիրաց խնդիրը, իբր փաստ, ծիծաղակա՞ն է, քանի որ նման երեւոյթներ ամէն օր կրնան պատահիլ և Է դարուն ալ կրնային պատահած ըլլալ: Փոքր Սոկրատի, Փ. Սեղբեանտրուի վարուց հետ նմանութեան նկատմամբ՝ արդէն Նորայր Բ. հաստատեց թէ Եօթնբորդ դարու թարգմանիչներն օգտուած են Մ. Խոր. լեզուէն և ոչ թէ ինքն անոնցմէ:

Եօթնբորդ դարուն համարողին կարծիքն ալ շատ ենթակայական է, ըստ մեզ, քաջընտան և համոզիչ ըլլալէ զուրկ:

2-Է դար կարծողներն ալ՝ շատ ձրի և քմահաճոյ կերպով կ'ենթադրեն, քանի որ այդ դարերուն՝ հաւասար գրիչ մը չենք գտներ, և հեղինակը հելլենագէտ հելլենասէր էր, ինչ զարմանք որ այդ՝ իր ոճին վրայ եւս ազդած ըլլայ: Ե դարէն թ դար տանելու համար զՄ. Խորենացին՝ մեծ մեծ բաներ կ'ըսեն, և պէտք է գիտնալ որ Ե-Թ դար, 400 տարուան միջոց մը կայ. և այսչափ ընդարձակ շրջանէն՝ ոչ մէկ նշանաւոր դէպքի, ոչ մէկ անուան ամենափոքր ակնարկ մ'անգամ չունի, այլ մի միայն Ե դարու անձինքն ու գործեր ծանօթ են իրեն ամէն մանրամասնութեամբ: Համարինք զՄովսէս նոյն իսկ 2-Է-Թ դարուն՝ իր ժամանակակիցը թմրած էին. ինչո՞ւ հակառակ բան մը չգրեցին: Տարբեր մեկնութիւն կարելի չէ տալ ասոր, բայց եթէ ԼՂօրէն ընդունիլ որ Մովսէս Խորենացին միայն Ե դարուն ապրած է: Եւ զայս կը հաստատեն նախ ինքը Մովսէս, 2. Ղազար փարպեցին, Յ. Յովսիս (2 դր.), 4. Գրիգոր Սարկաւագապետ (Է դ.), 5. Սերէոս (Է դ.) և ասոնցմէ վերջ եկողները բոլոր:

Իսկ արդի գիտնականներէն՝ Ալիշան, Զարբհանալեան, Նորայր, և ընդհանրապէս բոլոր անոնք՝ որ անձամբ ազգային մատենագրութիւնը կարգացրել են ու քննել, առանց եւրոպացի փրօֆեսորներու մուրացածոյ և թերի գիտութենէն (գէթ այս մասին մէջ) ո՞ր և իցէ ազդեցութիւն մը կրած ըլլալու:

1. «Անահիտ», 1931, թ. 3-4, էջ 117-136. - 2. Անտ, 126, ս. 2. - 3. Անտ, 128, ս. 2. - 4. Անտ, էջ 123-4, ս. 1. - 5. Անտ, էջ 127, ս. 1-2. - 6. Անտ, էջ 118, ս. 2. - 7. Անտ, էջ 136, ս. 2. - 8. Անտ, էջ 5, ս. 2. - 9. Անտ, էջ 132, ս. 1. - 10. Սակայն Ողբի այն խօսքերը նիւթական պէտք չէ հասկնալ, այլ բանաստեղծական, ողբական (Եղիվարդեցի հարուածները յիշեցնելով) կեն. - 11. «Աղբարար», Օգոստ. 8-9. - 12. «Անահիտ» 1931, թ. 3-4, էջ 7, ս. 1. - 13. Հայագրատմ., Պատմութ. Հայոց, էջ 116, 122. - 14. «Բագրատմութեամբ», 1904, էջ 164-165 և 1905, էջ 28-30.

Եղիշէի մասին ալ նոյն ոգևով և ոճով վարուեցան ոմանք՝ զինքը է դարուն՝ վճռելով. ուրիշներ՝ դարձեալ լեզուն ոչ ոսկեղարեան նկատելով՝ Զ դարուն՝ հեղինակ շինեցին, որոնց պատասխանը լաւ կերպով տրուեցաւ, թէ Եղիշէի լեզուին և բռնական պատմութեան մէջ միայն Պարսիկ ազդեցութիւն կը գտնենք. մինչ է դարուն արար զօրութիւնը որ արդէն պարսիկը նուաճեր էր, Հայուն քով զգալի պիտի ըլլար. այդ հեղինակն ուրեմն որուն քով պարսիկ բռներ և պարսիկ ազդեցութիւն կը գրուենք՝ միայն է դաբուն ապրած մէկը պէտք է ճանչնանք, այսինքն այն դարուն՝ ուր պարսից իշխանութիւնը դեռ կանգուն էր:

Այս պատճառներով Մատենազրութիւնս աւանդական կարծիքը պահեց, ըստ որում Մովսէս և Եղիշէ Ս. Թարգմանչաց Փոքր կոչուած դասէն են, հետեւաբար է դարուն: Համառօտ տեղեկութիւնս տեղւոյս համար, յուսանք բաւական ըլլայ ընթացողները ծանօթացնելու Ազգային մատենազրութեան նկատմամբ օրուանս հարցին, աւելին՝ կարելի է կարգաւ վերել նշանակած թերթերուն մէջ:

Մեր սրտին ամենէն աւելի եռանդուն մաղթանքն և վառ իղձն այն է՝ որ Հայ պատանին սորվի և ճանչնայ իր նախնեաց փառաւոր անցեալը, և բոլոր հոգով ջանայ միշտ անոնց մեծութեան նախանձաւոր հանդիսանալ և ըլլալ արժանաւոր յաջորդ և ժառանգ:

Հ. ԳՐԻԳՈՐ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

1. «Հանդէս Ամսօրեայ» 1931 թիւ 1-2 հւն.: - 2. «Անահիտ», 1931, թ. 3-4, էջ 5, ս. 1. - 3. «ժառանգ» լրագիր, 1931, Ապրիլ 27, թիւ 7969. և «Բազմալէս»՝ 1931, էջ 195:

ՀԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐԻ ՄԸ ԷՁԵՐԷՆ

ԲԱՐԻ ՕՐԻՆԱԿԸ

Ձեռն ի ծընօտ մըտահոգ
Նըստած ափիդ ես քովիկ՝
Դիտեմ աչքովս ու մըտօք
Ո՛վ գետ, անդարձ քու ալիք:

Այդպէս կ'անցնին շուտափոյթ
Կեանքիս օրերն անուշակ,
Կը խամրին այդպէս առոյգ
Մանկութեան գեղն ու հասակ:

Թրգ. Հ. Թ. Թովմասան

Բայց քու ալիք սըրընթաց
Երբ կը վազեն դէպ ի ծով,
Կ'ոգեւորեն մօտակաց
Դաշտեր ծաղկամբ ու պըտղով:

Իցիւ ես ալ նըման քեզ
Արդիւնքներով զարդարուն
Երթամ պատուով աշխարհէս
Յաւիտենից ծովն անհուն:

CAPELLINA

Վ Ա Ն Ք Ե Ծ Ա Ղ Ե Կ Ը

Վանքի ծաղիկը սրբազան
Մելամաղձոտ ու գեղեցիկ
Հեզ ու խոնարհ սրտի նըման
Կը բողբոջի առանց անուան:

Ոչ մէկ փափուկ ձեռք պըճնասէր
Զայն կը դընէ կուրծքին վըրայ.
Ոչ մէկ դեղին յայրատ աչքեր
Կը խոնարհին անոր վըրայ:

Սըրբութեան մէջ խորհըրդաւոր
Նոճիներու շուքով պատուած
Ինչպէս տիկին մը սըզաւոր
Կ'աղօթէ միշտ առանձնացած:

Մի խըռովէք խաղաղութիւնն,
Ո՛վ աղմուկներ աշխարհական,
Նա ողջախոհ կոյսն է արթուն
Ձեռքը լապտերն իմաստութեան:

Դէպ ի երկինք, դէպ ի տաճար
Կապոյտ հայեացքն է հեծեծուն,
Իր հաւատքին մէջ բոցավառ
Ամենասուրբ գեղեցկութիւն:

Մըրմունջն անոր հոգեխըռով
Արեւու երզն է թըրթըռուն.
Շարականի ափերուն քով
Ամէն ծագող առաւօտուն:

Սըրբավայր մ'է միշտ իր ածուն
Միւսներէն գատ խաչի մը քով
Կը հաղորդուի խաչեցելոյն
Մեծ բալի պէս արտասուքով:

Ու լոյս մը շինջ աստղի նըման
Կը ցոլանայ ծոցին մէջէն,
Հոտը կու գայ անմահութեան
Իր ըսպիտակ ծիրանիէն:

Թաքուն դիւթանք մ'ունի՝ ինչպէս
Հըրաշք աղջիկ մը վիպական.
Ու քանինէր գայն հոգեպէս
Ե՛ւ կը տեսնեն եւ կը մոռնան:

Ամէն Զատիկ լուսաբացին
Կը զգենու նոր հանդերձ մը սուրբ.
Զայն իր ձեռքովն Աստուած կըրկին
Առանց կարի կը հիւտէ նուրբ:

Այդ կիրակին Սուրբ Ղազարու
Հաւատքի օրն է Յարութեան,
Այնտեղ կու գան նորոգուելու
Աշխարհական ու վանական:

Ամէնքը նոր մաս մը կ'անուն
Իր հոգիէն չընաշխարհիկ.
Կ'եղբայրանան ու կը բաժնեն
Սուրբ Հացին հետ լոյս ու ծաղիկ:

Ո՛վ երկնային հոգեփոխում
Զըւարթ զանգին ձայնը կու գայ,
Նորէն մայիս, նորէն զարթում ...
Ալէլուիա ալէլուիա:

Հարսանիքի մը պերճանքով
Վարդեր կ'ելլեն պատերուն տակ
Ու կը լեցուի նոր հըմայքով
Վանքի ծաղիկն անմեռունակ:

Բոցավառուած շուշանի պէս
Կարծես բաժակ մ'է արբումի,
Բոյր կը բաշխէ, կայծեր անկէզ
Իր թերթերէն ապրելումի:

Աներեւոյթ եւ իրական
Ամէն կողմն է եւ ոչ մէկ տեղ,
Զերդ յիշատակ մը վանական
Սըրտերուն մէջ մասունքի տեղ:

Հաւատք եւ լոյս եւ սէր անհուն
Յորջորջեցին շատերը գայն,
Դըրին անունն Համեստութիւն
Բայց նէ մընաց առանց անուան:

Հ. ՎԱՏԱՆ ՅՈՒՇԱՆՆԷՍԵԱՆ

Բարիկ
3 փետրուար 1932